

**I går sändes ett TV-inslag som visade att Lantmännens pasta innehåller mycket hög halt av miljögiftet kadmium. Högst av de undersökta varumärkena. Se reportaget nedan.**

**Detta är inte oväntat eftersom Lantmännen anser att slam skall spridas på jordbruksmark, trots att slammet innehåller mycket hög halt av kadmium.**

Man anger normalt kadmiumhalten i ett gödselmedel genom att jämföra denna med halten av löslig fosfor. Här följer några uppgifter:

Den vanligaste konstgödseln NPK fosfor		cirka 5 milligram kadmium per kilo
Urin och avföring	cirka 8	"-"
Avloppsslam*	cirka 50	"-"

\*Anm: Eftersom ungefär hälften av fosfor i slam är hårt bunden till järnkemikalier räknas här bara den del som har betydelse för växterna.

Om halten kadmium i fosfor överstiger cirka 12 milligram per kilo fosfor i gödsel, betyder det att kadmiumhalten successivt ökar i åkerjord och därmed i vår mat, barnvälling och våra njurar m m.

---

## **Miljögifter i Lantmännens produkter**

SVTs inslag om ämnet, se <http://www.svt.se/nyheter/vetenskap/mer-kadmium-i-svensk-pasta> och klicka

## **Svensk pasta innehåller mer kadmium än italiensk**



*Claes Johansson*

Många svensktillverkade pastasorter innehåller mer av den farliga tungmetallen kadmium än italiensk pasta. Det visar analyser som Livsmedelsverket har gjort. Högst halter hittades i Kungsörnens fullkornspasta.

Resultaten har ännu inte presenterats för allmänheten men SVT har tagit del av hela listan på 104 sorters pasta. Det är pasta som köpts i vanliga affärer. Analyserna visar att svensk pasta i snitt innehåller mer kadmium än italiensk (0,05 resp 0,03 mg/kg). Orsaken är att det finns mer kadmium i det svenska mjölet.

Lantmännen är den enda svenska pastatillverkaren med varumärket Kungsörnen och därför ligger många av deras sorter i topp.

– Vi har så klart ambitionen att komma längre ner, det är viktigt. Vi vill inte tillföra mer kadmium till våra konsumenter än nödvändigt så givetvis vill vi komma ner i halterna, säger Claes Johansson, hållbarhetschef på Lantmännen, till SVT Nyheter.

### **Fiberpasta nära gränsvärdet**

Kungsörnens Må bra ljus fiberpasta har högst halt i testet (0,072 mg/kg). Det är precis under lantmännens eget gränsvärde på 0,08 mg/kg. Den sort som har lägst halt är ICA Basic lasagneplattor med 0,012. Det är alltså nästan sju gånger mer kadmium i fiberpastan.

– Man ska alltid äta en varierad kost. Men vi ligger väl under de gränsvärden som finns så det är tryggt att äta våra produkter, säger Claes Johansson.

Flera hundratusen svenskar får i sig mer av tungmetallen kadmium än vad som är nyttigt. Vid sidan av rökning är maten den största källan. Utsätts man under lång tid ger det fel på njurarna

och det gör skelettet svagt. Benfrakturer orsakade av kadmium har beräknats [kosta samhället fyra miljarder kronor om året](#).

### **Halter varierar från gård till gård**

Kadmium finns naturligt i åkermarken, men tillförs också genom luftföroreningar och gödsel. Men halterna varierar från område till område och från gård till gård. Pastatillverkarna kan alltså välja vete med låga halter kadmium. Claes Johansson på Lantmännen kan i dag inte säga att man ska välja andra leverantörer, men undersökningen visar att konkurrenterna har lägre kadmiumhalter.

– Nu ser vi att andra pastasorter kommit längre till lägre nivåer. Då måste vi givetvis se vad vi kan göra bättre och fortsätta och jobba med kadmiumfrågan.

## **Fakta om Kadmium**

Kadmium lagras i njurarna och kan på lång sikt förstöra njurfunktionen. Gränsvärden baseras i första hand på effekter på njure, men svenska studier visar att kadmium orsakar benskörhet vid lägre nivåer.

Kadmium misstänks också öka risken för bröst- och livmodercancer och risken för hjärt- och kärlsjukdomar. Det bedöms inte finnas några säkra halter.

Kadmium finns naturligt i jorden, men tillförs genom konst- och stallgödsel, avloppsslam och genom nedfall från luften. Eldning av olja, biobränslen och sopor frigör kadmium. Trots att tillförseln av kadmium till åkrarna har minskat de senaste årtiondena så har inte exponeringen från mat minskat.

Spannmål och rotfrukter är en stor källa men högst halter finns i livsmedel som njure, lever, brunt krabbkött och vissa champinjoner. Cigarettrök innehåller kadmium och rökare har flera gånger högre halter i blodet.

## **Kadmium i marken**

Halterna av kadmium i marken varierar från område till område. Skånska lerjordar har till exempel höga halter. Nivåerna kan till och med variera från åker till åker på samma gård. En förklaring till varför svensk pasta har högre halter kadmium kan vara att åkerjordarna här har lägre pH-värde vilket gör att vetet tar upp mer av tungmetallen.

Det kan gå att odla fram vetesorter som tar upp mindre kadmium men andra egenskaper och lönsamhet bedöms vara viktigare. Vid växtförädling sällas däremot sorter med höga halter bort.

### **Relaterat**

- [Intern länk: Nu vill Livsmedelsverket sänka halterna](#)
- [Intern länk: "Tur att vi inte äter mycket pasta"](#)
- miljöreporter Calle Elfström [calle.elfstrom@svt.se](mailto:calle.elfstrom@svt.se)

---

I stället för att arbeta för en minskning av kadmiumhalten i sina produkter genom att exempelvis låta avbryta all slamspridning, så har Lantmännen på ett uppseendeväckande och oacceptabelt sätt försökt förmå Livsmedelsverket att mörka innehållet av kadmium och andra miljögifter i sina produkter.

SVTs inslag om ämnet <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/kadmiumresultat-oroad-lantmannen>

## Kadmiumresultat oroad Lantmännen



### Kadmiumresultat oroad Lantmännen

Lantmännen försökte påverka Livsmedelsverket att inte gå ut med uppgifterna att deras svensktillverkade pasta innehåller högre halter av kadmium än italiensk. Mötesanteckningar visar att Lantmännen var rädda för att dålig publicitet skulle hota deras pastatillverkning i Sverige.

Livsmedelsverket har analyserat över 100 pastasorter. [Resultatet](#) visade att Kungsörns svensktillverkade pasta innehåller mer av den giftiga tungmetallen kadmium än italiensk pasta.

### Bad om möte med Livsmedelsverket

När Lantmännen, som gör pastan, fick se den presentation som presenterats på en vetenskaplig konferens blev de oroliga och bad om ett möte med Livsmedelsverket. Det ägde rum i mitten av mars.

När SVT Nyheter ber att få göra en intervju om mötet får vi inte träffa någon av de två medarbetare som deltog utan i stället Lantmännens hållbarhetschef Claes Johansson. Han säger att mötet inte handlade om resultaten som sådana utan om hur de presenterades.

– Eftersom det är en så komplex fråga är det viktigt att det presenteras på ett sätt som är korrekt.

### **”Framförde sin oro”**

Rickard Bjerselius från Livsmedelsverket deltog i mötet och bekräftar att Lantmännen var oroade.

– De framförde sin oro och vi var tydliga med vårt ställningstagande om hur vi ser på saken, och det ledde fram till att vi kom fram till att de hade framfört sina synpunkter och att vårt ställningstagande står fast och så skiljdes vi åt.

### **Ville påverka hur resultatet presenterades**

I de diarieförda minnesanteckningarna från mötet framgår att Lantmännen ”hade åsikter om...främst att varumärkena var utskrivna...samt att det stod att pastan var svensk”.

*Det låter som ni ville mörka de här uppgifterna?*

– Nej, det handlar ju om att Lantmännen är den enda svenska pastaproducenten. Vi producerar den här i Sverige. Däremot kommer durumvetet från olika länder, och det var den förvirringen vi ville undvika och se till att det blev tydligt.

*Är det Lantmännens policy att mörka obehagliga uppgifter?*

– Nej, verkligen inte. Vi vill prata om alla de här frågorna som är viktiga för livsmedelsproduktionen, alla hållbarhetsfrågor. Öppenhet och transparens är ledord för oss.

Livsmedelsverket ville inte inte ändra hur man gör vetenskapliga presentationer, och man lät varumärkena stå kvar.

– Där är vi tydliga, Vi jobbar väldigt tydligt mot konsumenten och vi gör valet om vi ska visa varumärken eller inte från fall till fall. Det tydliggjorde vi också i minnesanteckningarna som vi diarieförde, säger Rickard Bjerselius.

### **Var orolig för felaktig rapportering**

Av minnesanteckningarna framgår också att ”Lantmännen manar till försiktighet i presentationen av data då konsekvenserna kan bli väldigt stora för dem om medier sprider informationen på ett kanske inte alltid korrekt vis. Lantmännen menar att om den aktuella informationen presenteras på nuvarande sätt finns risk att Lantmännens pastatillverkning i Järnaenheten blir hotat (sic!).”



Är det så?

– Det är viktigt att det blir korrekt information i såna här sammanhang, och vi har ju låga nivåer på kadmiumhalterna i våra produkter så det finns ju ingen anledning till oro. Det är ju viktigt att den informationen går fram då så att det blir en korrekt rapportering.

### Pastan under gränsvärdet

Kungsörnens pasta ligger under gränsvärdet, såväl deras eget som myndigheternas. Ändå blev dess ägare Lantmännen oroade över hur resultaten presenterades på konferensen.

*I mina ögon ser det ut som Lantmännen försöker utöva påtryckningar på Livsmedelsverket för att minimera skadan för Lantmännen om det här kommer ut. Är det så?*

– Det är det ju absolut inte. Som jag sa, vi har en tät dialog med Livsmedelsverket, vi är aktiva i kadmiumforum och har drivit de här frågorna länge. Så det är helt felaktigt.

### Relaterat

- [Pdf-dokument: Livsmedelsverkets lista](#)
- [Intern länk: Mer kadmium i svensk pasta än i italiensk](#)
- [Intern länk: Nu vill Livsmedelsverket sänka halterna](#)
- miljö- och vetenskapsreporter Calle Elfström [calle.elfstrom@svt.se](mailto:calle.elfstrom@svt.se)
- Research Håkan Frisell [hakan.frisell@svt.se](mailto:hakan.frisell@svt.se)

---

## Slamorganisationen Revaq och miljögifter

Det finns en organisation av kommunala avloppsreningsverk som kallar sig Revaq. Man "certifierar" varandra. De som är "certifierade" kan sedan ta emot de mest förfärliga avlopp och sedan sprida slammet i vår livsmedelsproduktion. Reningsverket i Göteborg, Gryaab/Ryaverket, är "certifierat" och kan då ta emot exempelvis följande avlopp:

- Flytande dioxinavfall från rökgasreningen i det stora avfallsförbränningsverket i Sävenäs leds tidvis till slammet.
- Radioaktiva ämnen från cancerdiagnostik och cancerbehandling vid Sahlgrenska Sjukhuset går till reningsverket. Enbart från forskningen kom under ett år 20.000.000.000 Bq 131- Jod, 1000.000.000.000 Bq 99m - Teknetium och 200.000.000 Bq övrigt radioaktivt avfall.
- Från sjukhusets obduktionsavdelning kommer rester från obduktion. Vid ett besök visade det sig att smittreningsanläggningen för dessa rester var avstängd. Den ansvarige smittskyddsläkaren ansåg att driften blev för dyr.

- När man sprider slam på åkrarna tillför man östrogena hormoner motsvarande cirka 5 000 p-piller per hektar.
- Inför jordbruket påstår reningsverken att man arbetar för att minska industrins tillförsel av kemikalier och miljögifter till avloppet. Vilken industri i Göteborg tillför mest kemiskt avfall till Ryaverket – Volvo? Det visar sig att det är reningsverket självt som tillför den i särklass största mängden kemikalier och avfall. År 2013 kom lastbilar lastade med *polyaluminiumklorid* 435 ton, *aminoakrylat* 280 ton, *järnsulfat* 2 882 ton, *natriumhypoklorit* 52 ton, *metanol* 2 530 ton och så vidare. Verket tar därtill emot cirka 1 000 ton kemiskt avfall från reningen av dricksvatten. Var tar allt detta vägen? Merparten hamnar i slammet.

Anm: Dessa uppgifter finns i ett remissvar till Miljödepartementet från organisationen ”Ren Åker Ren Mat” <http://www.regeringen.se/content/1/c6/23/80/72/fedfbf05.pdf>

## Lantmännen är med i Revaq

Det har visat sig att den person från Lantmännen som framträder i de båda TV-programmen – Claes Johansson – är medlem i Revaqs styrgrupp. Det hade varit bättre om Claes Johansson försökt minska halterna av miljögifter i Lantmännens livsmedel, i stället för att medverka vid spridningen av miljögifter till vår livsmedelsproduktion.

Många småbarnsföräldrar och konsumenter har tillskrivit Lantmännen och i första hand begärt att ALL slamspridning skall upphöra. Om Lantmännen inte vill medverka till detta så ombeds man svara på en rad frågor om miljögifter som sprids med slam och som sannolikt finns i Lantmännen produkter, se bilaga. Men Lantmännen vägrar att svara på dessa frågor. Detta måste tolkas så att Lantmännen inte har någon kontroll av miljögifter i sina produkter. De höga kadmiumhalterna i pasta tyder på detta? Eller så tål inte deras analysresultat att spridas till allmänheten? Rent juridiskt har vi konsumenter rätt till denna information enligt den *s k redlighetsprincipen*, en grundsten i livsmedelslagstiftningen.

Om inte Lantmännen och deras varumärken omprövar sitt stöd till slamspridningen, och lyssnar på sina konsumenter, så kan vi vänta att dessa undviker livsmedel från Lantmännens varumärken.

Se således i bilaga ovan vilka miljögifter mer än kadmium som sannolikt finns i Lantmännens produkter. I den andra bilagan finns en artikel från Miljömagasinet nr 17/2015 som visar att vi måste göra vårt yttersta för att minska tillförseln av miljögifter till vår livsmedelsproduktion och därmed till våra foster och barn.

## Även mer kadmium i Lantmännens mjöl enligt en tidigare undersökning

Organisationen ”Ren Åker Ren Mat” lät analysera mjöl. Det visade sig att även här var halterna av kadmium högst i ett mjöl från Lantmännen, medan halten i mjöl från både Italien

och Danmark var lägst. Ett mjöl från en kvarn i Sverige hade en kadmiumhalt i samma låga storleksordning – det gällde mjöl från *Wästgötarna* – detta kan rekommenderas. Se <http://www.renakerrenmat.se/fakta/MjolAnalysSlutlig5.pdf>

## Ytterligare missförhållanden runt slamspridningen

Jag har tidigare berättat att de lantbrukare som tar emot slam får betalt med medel som vi betalat för samhällets service. Vidare har det visat sig att kommuner kör ut långt mer slam än vad man kommit överens om med jordbrukare. En mycket trovärdig källa berättade följande:

*”För några år sedan talade jag med en lantbrukare som mer eller mindre tvingats ta emot slam och då hade kommunen satt upp en maximal mängd, men när lantbrukaren talade med lastbilschauffören som körde ut slammet erkände denne att han fått order om att bara väga vart fjärde lass! Det blev alltså en större mängd som spreds än vad som framgick av dokumenten. Lantbrukaren vågade dock inte anmäla detta otäcka tilltag.”*

Slutligen skall nämnas att det avgörande felet hos Lantmännen när man svarar konsumenterna, är att man påstår att slam inte sprids där deras råvaror odlas. Detta är idag felaktigt och vilseledande:

1. Enligt folkhälsoorganisationen WHO avdunstar hormonstörande miljögifter från slamhögar och utspritt slam. De faller ned på Lantmännens odling av råvaror, även om slam inte sprids just där. Innehållet av svåra miljögifter i spannmålsprodukter kommer från denna typ av luftnedfall. Att förneka detta luftnedfall och livsmedlens innehåll av miljögifter är oacceptabelt. Varifrån kommer annars alla miljögifter i Lantmännens produkter? Se bilaga!
2. Lantmännen tillämpar en princip som kallas *”karens”*. Det betyder att om slam sprids ett år så kan man odla råvaror för mjöl och barnmat efter några års uppehåll. Lantmännen negligerar att kadmium och många andra svårnedbrytbara ämnen som exempelvis fluorerade miljögifter ligger kvar långt in i framtiden och kommer sannolikt att plåga barn hos kommande släkten. Observera att Livsmedelsverket i tv-inslaget säger att halten av kadmium i livsmedel skall vara så lågt som möjligt, men Claes Johansson fortsätter att tala om *”gränsvärden”* – som enligt många experter idag anses överspelade och riskabla.

**Slam sprids för att bli kvitt ett besvärligt avfall. Detta har ytterst litet med ”kretslopp” och ”växtnäringsåterföring” att göra. Slammets bidrag till omsättningen av fosfor i det svenska jordbruket är cirka 2 procent. Bidraget av mullbildande ämnen är närmast försumbart.**

**I andra länder sprider man inte slam längre, t ex i Holland och i Schweiz. Tyskland avvecklar slamspridningen.**

**Vi skall snarast avbryta slamspridningen även i Sverige och i stället skilja växtnäringen från miljögifterna och det andra avfallet med de tekniska/ekonomiska metoder som nu finns tillgängliga.**



Det finns glädjande nog livsmedelsföretag som nu står inför ett beslut att arbeta för att ALL slamspridning upphör. Lantmännen fortsätter dock att stödja Revaq och slamspridningen. Detta bör inte svenska livsmedelskonsumenter acceptera. Skriv till [konsumentkontakt.kungsornen@lantmannen.com](mailto:konsumentkontakt.kungsornen@lantmannen.com) och säg din mening om att ALL slamspridning måste upphöra, om du inte redan gjort detta.

Men det är troligt att de olika varumärkena hos Lantmännen är mer intresserade av att skydda konsumenterna från miljögifter än att hjälpa Revaq att bli av med slammet. Varumärkena kan utveckla mer kraft för att få Lantmännen på bättre tankar. Skriv därför också ett brev till en eller flera av dessa varumärken. Finns det kadmium i pasta finns troligen också kadmium i många andra av Lantmännens produkter. De använder sannolikt i många fall samma råvaror. För adresser, se på hemsidorna i sista bilagan ovan.

Hänvisa gärna till läkartidningen Dagens Medicin, där tre läkare varnar för hälsorisker som en följd av spridning av avloppsslam:

<http://www.dagensmedicin.se/artiklar/2014/09/04/debavloppsslam-kan-hota-halsan/>

---

## Kost och hälsa



*Professor Göran Petersson*

Professor Göran Petersson har publicerat nya rön om kost och hälsa på Chalmers hemsida. Där finns bl a två kurser som Göran Petersson sammanställt under våren 2015.

[Kost för önskad vikt - Fri minikurs på nätet.](#)

[Kost mot Övervikt - Nationell Nätkurs.](#)

På hemsidan finns andra intressanta rapporter av Göran Petersson

**Ni hittar kurserna och rapporterna enklast på**

<http://publications.lib.chalmers.se/lists/publications/people/html/index.xsql?ids=5651&lyear=1900&hyear=2020>

Professor Petersson har även publicerat flera rapporter om slam, miljögifter och hälsorisker på hemsidan,

T ex

[Slam och Miljö i Europa.](#) 2014

[Avloppsslam förgiftar åkrar.](#) 2009

[Miljögifter från slam.](#) 2009

[Slam från reningsverk](#) 2009

Gunnar Lindgren  
Starrkärr 210, 446 95 Älvängen  
Tfn 0303-745073, 070-5679054  
[gunnar.lindgren.mail@telia.com](mailto:gunnar.lindgren.mail@telia.com)  
[www.gunnarlindgren.com](http://www.gunnarlindgren.com)  
910114